

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Secunda Secundæ Et Tertia Pars Divi Thomæ Complectitvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores, & praxim spectantes, maximè circa
Sacramenta, accuratè declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1664

Sect. III. De cultu sanctarum imaginum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13826

hyperdulzæ, ergo. Confirmatur primò: Potest Christus amari & laudari ob illa dona, cur ergo non etiam adorari. Confirmatur secundò: Sanctis ob dona gratiæ & gloriæ debetur cultus dulzæ, quidni ergo & Christo cultus hyperdulzæ.

IX. Hoc quidem speculative verum est, practice tamen & moraliter, ut notat Suarez, raro contingit, cum persona quavis ut plurimum maximo cultu ex omnibus sibi debitis adoranda sit. Si tamen quis distinguere norit has duas excellentias, poterit utroque modo Christum adorare: sicut illi, qui esset simul Rex & Comes, posset quis in testimonium utriusque dignitatis honorem utrique dignitati congruum exhibere, & duobus donis distinctis utrumque in eo titulum agnoscere, nec tribuendo illi honorem Comitum, negatur honor Regis. Sic etiam quando Deum adoramus non tenemur semper ob omnia illius attributa cultum ei præbere, sed præcendimus unum attributum ab alio, & non semper cogitamus de perfectissimo, nec ob illud venerationem Deo exhibemus, quod tamen nulli vertitur vitio.

X. Dicendum tertio, adorationem illam, quæ coleretur humanitas, etiam propter sanctitatem increatam, quam sibi habet unitam, non esse perfectissimam Latræ, sed imperfectam. Ratio est, quia non sufficit ad perfectam adorationem Latræ ut adoretur res aliqua propter summam Dei excellentiam, quam habet quocumque modo, sed modo omnium perfectissimo, nempe per identitatem, & necessariò, quod tamen humanitati non competit.

XI. Ratio autem ulterius est, quando enim adoratur humanitas propter unionem ad Verbum, licet quidem excellentia Verbi sit ratio impulsiva, propter quam movemur ad hunc cultum humanitati præstandum, Verbum tamen ibi verè & propriè non adoratur: sicut quando adoramus Sanctos ob gratiam & gloriam, non adoramus ipsam gratiam aut gloriam; cum ergo Latræ sit cultus Deo datus, hæc adoratio non potest esse propriè Latræ.

XII. Dices: Concilia definiunt Christum unâ tantum adoratione adorandum esse, nos autem plures ei adorationes tribuimus, ergo adversamur Conciliis. Respondetur, solum docere Concilia non quacumque ratione consideratum, sed secundum Personam unâ tantum adoratione colendum esse, non duabus, ita scilicet ut una adoratio ad Christum spectare videatur, altera ad Verbum, hoc enim saperet errorem Nestorii: quoad naturam tamen quinta Synodus docet non necessariò esse unâ adoratione adorandum, ne aliquo modo confundi videantur naturæ. Respondetur secundò, non obstante hac definitione Concilii, certum esse posse Verbum per se adorari non adoratâ directè humanitate, ergo solum volunt Concilia non ita esse duas adorationes, ut una terminetur ad Verbum, alia ad Christum, quasi Verbum non esset de intrinseco conceptu Christi.

XIII. Circa adorationem Deiparæ debitam, cum in gratiâ & dotibus supernaturalibus Sanctos, non singulos tantum, sed omnes simul sumptos, ut asserunt Theologi, longo superet intervallo, peculiarem etiam cultum, quem hyperdulziam vocant, sibi vendicat. Quæ etiam cultus eidem ut Mater Dei est, debetur, cum Latræ soli Deo debeatur. Quod verò asserunt hæretici contra cultum Virginis auctoritatem Sancti Epiphaniî reprehendentis quasdam mulerculas, quæ ima-

ginem Virginis circumferebant, & libæ ei acasidona offerrebant, solum eas hoc nomine reprehendit Sanctus Epiphanius, quod sacrificium illi offerre viderentur.

SECTIO TERTIA.

De cultu sanctarum Imaginum.

NON licitum tantum, sed sanctum esse imaginum sanctarum usum, contra nostri temporis hæreticos, tota testatur antiquitas. Probatur primò duabus imaginibus à Christo ipso efformatis, alterâ ad Abagarum Edessæ Regem missâ, cujus meminit Sanctus Damascenus, & alii auctores antiqui, alterâ tempore passionis in syndone efformatâ, quarum utraque hodie Romæ asservatur. Sanctus item Sylvester Constantino ostendit imagines Sanctorum Petri & Pauli, quas apud se servabat. Præterea Sanctus Lucas varias Christi & Beatissimæ Virginis imagines pinxisse antiquissimi referunt Auctores: Ac proinde hoc tantâ auctoritate firmatum est, ut refragari citra temeritatem nullus possit.

Objiciunt hæretici nostri verba illa Scripturæ sacræ Deuteronomii 4. & 5. Non facies tibi sculptile, ergo non est licitus imaginum usus. Pater Suarez cum aliis viris doctissimis negat fuisse à Deo prohibitas quascumque imagines, sed idola tantum, & falsorum Deorum simulacra; alioqui non esset licita quarumcumque imaginum efformatio, quod aperte falsum est. Vaquez tamen ob summam illius populû ad Idololatriam propensionem, quocumque imaginum ad cultum aptarum efformationem fuisse illis hominibus prohibitam existimat: ait tamen hoc præceptum ceremoniale tantum fuisse, sicque in lege gratiæ unâ cum reliquis ceremoniis fuisse abrogatum. Imò à Deo etiam tempore legis scriptæ fuisse in hoc præcepto dispensatum constat, cum duos Cherubinos juxta arcam poni præceperit, & serpentem æneum à Moysè in deserto confici, ergo sicut tunc licuit Moysi serpentem illum, qui erat typus quidam Christi erigere, quidni nobis Christi imagines efformare & custodire licebit.

Nec Christi tantum & Sanctorum, sed Dei ac Trinitatis imagines efformare licet, cujus contrarium etsi Catholici nonnulli olim tenuerint, nunc tamen, saltem sine temeritate sustineri non potest. Probatur primò ex septimâ Synodo, actione 5. ubi approbatur imago Spiritus Sancti instar columbæ efformata, quod in eâ specie aliquando apparuisset: cum ergo Deus in formâ corporeâ subinde sese hominibus ostenderit, non est cur etiam in formâ corporeâ depingi non possit. Deinde quamvis Deus corpus & diversas illius partes non habeat, variæ tamen humani corporis partes illi ad exprimendas illius perfectiones in sacris literis ascribuntur, quidni ergo humanâ specie exptimi per imaginem eo modo poterit, quo per verba in Scripturâ sacrâ exprimitur.

Ulterius dicendum contra hæreticos, non solum asservari imagines licitè posse ad inducendum nos in memoriam Dei, & Sanctorum, sed ita ut cultus etiam aliquis iis exhibeatur. Hoc in primis probatur ex veteri testamento, ubi rebus quibusdam inanimatis, eò quòd peculiari modo Deo sacræ erant, cultus & adoratio exhiberi jubebatur, ergo non est cur imagines Dei, & Sanctorum

IX. Practicè tamen & moraliter, hoc respectu humanitatis Christi raro contingit.

X. Adoratio quæ coleretur Christi humanitas ob sanctitatem increatam, non esset perfectissima.

XI. Quando humanitas Christi adoratur propter unionem ad Verbum, Verbum per actum illum propriè non adoratur.

XII. Quo sensu doceant Concilia Christum unâ tantum adoratione esse adorandum.

XIII. Cum Beatissima Virgo alios omnes Sanctos in gratiâ longo superet intervallo, meretur cultum omnium præferentem.

I. Non licitus silium, sed etiam factus est sanctarum imaginum usus.

II. Objicit illud Deuteronomio: Non facies tibi sculptile.

III. Temerariè nunc esset negare posse Dei ac Trinitatis imagines efformari.

III. Licet asservantur imagines, ut cultus iis aliquis exhibeatur.

Sanctorum adorari similiter non possunt, antecedens probatur ex illo Psalmi 98. *Adorate scabellum pedum ejus quoniam sanctum est*, & Psalmi 131. *Adorabimus in loco ubi steterunt pedes ejus*; quæ de arcæ testamenti intelliguntur: præterea mensæ propositionis tabernaculo, & aliis peculiarem quandam cultum exhibitum à Judæis fuisse asserit S. Damascenus, & septima Synodus actione tertiâ.

Ratio autem hujus est, quia lumine naturæ notum est non solum personam in honore positam eum honore tractandam esse, sed res etiam omnes, quæ peculiari modo eam referunt: sic in naturalibus imaginibus Regum, ac thronos honorificè tractant homines; quis ergo sanæ mentis hoc Sanctorum imaginibus exhiberi posse neget, cum Sancti non solum Reges sint, utpote qui regnum cælorum possident, sed Regibus omnibus mundanis multò excellentiores, pro majori autem & diversâ excellentiâ major & diversus honor debetur. Confirmatur: Ob respectum erga Regem nulli unquam licuit impunè illius imaginem conculcare, & injuriâ afficere, ergo à fortiori fas non erit Sanctorum imagines hoc modo tractare; quare ergo, sicut ob respectum erga Sanctos tenentur omnes ad abstinendum ab injuriis eorum imaginibus inferendis, non etiam iisdem possunt cultum aliquem Sanctorum intuitu exhibere, sicut enim injuria in imaginem redundat in Sanctum, ita & honor.

Controversia est inter Auctores de modo, quo adorari possint imagines; utrum nimirum imagines per se sint adorandæ, an solum cum exemplari, & propter ipsum, quam quæstionem accerrimè disputant Suarez & Vasquez, ille enim cum Bellarmino, & aliis docet imaginem per se coli posse cultu aliquo, & adoratione inferiori cultui illi, qui per se & directè exhibetur exemplari, Vasquez verò & alii nolunt adorationem internam & submissionem ullo modo ferri ad imaginem ipsam, sed ad solum prototypum, ita ut quia concipiendo excellentiam in prototypo cui vult se submittere, & apprehendens aptum modum significandi hanc suam subjectionem erga prototypum esse, ut osculetur ipsius imaginem, de factò hanc ei reverentiam exhibet.

In primis in confessio est apud omnes imaginem propter se nullum cultum exhiberi posse, sed solum intuitu exemplaris; nec enim lapis & lignum quidquam in se habent, ob quod solitariè & absolute sumpta exhiberi illis cultus debeat. Unde non potest adorari imago, quin eodem actu adoretur etiam exemplar: cujus ratio ulterior est, quia adoratio secundum omnes est pars justitiæ, unde ex conceptu suo tendere debet ad solvendum id quod alicui naturæ rationali debitum est. Licet ergo, quando adoratur imago simul cum exemplari, actus ille adorationis, prout terminatur ad imaginem, non sit actus justitiæ respectu illius, cum erga lignum aut lapidem justitia esse non possit, semper tamen actus adorationis internus est actus justitiæ respectu alicujus.

Ad quæstionis itaque resolutionem notandum, submissionem internam, cujus nota est adoratio externa, esse duplicem: prima & præterea, qua agnoscimus rem aliquam esse nobis digniorem, & excellentiorem, cui proinde nos verè subjicimus, & illi inferiores nos agnoscimus, hunc autem cultum nullus prudenter habere potest imaginem, cum nullus prudenter existimare possit rem inanimatam se esse digniorem. Alia autem est submissio, qua licet non velit quis agnoscere ali-

R. P. Comptoni Theol. Scholast. Tom. II.

quid esse se præstantius, vult tamen intuitu alterius dare illi meliorem locum, aperire caput, tractare honorificè, &c. sicut etiam homines subinde æquales sese invicem honoris causâ tractare solent.

Hoc ergo posito non videtur dubium quin aliqua etiam interna adoratio terminetur ad imaginem, & non ad solum exemplar, quando enim quis cultum illum externum, ut apertionem capitis, genuflexionem, exosculationem, &c. exhibet imaginem, licet quidem id totum præstet intuitu exemplaris, verè tamen vult cultum illum exhibere imaginem, cum habeat voluntatem actionem illas externas dirigendi ad imaginem. Confirmatur: Alioqui non verè adorarentur imagines, quas tamen verè & propriè adorandas esse docet septima Synodus.

Dices: Sufficit quòd fiat genuflexio coram imagine, ad hoc ut dicatur imago adorari. Contra, etiam sit coram pariete, & tamen non adoratur paries, & si in eadem imagine pingantur aliqui non digni honore, ut milites crucifigentes, vel dæmon tentans Christum, quæro cur potius Christus adoretur, quam illi, cum genuflexio æqualiter fiat coram omnibus, ergo peculiaris ordinatio voluntatis requiritur ut actiones illæ externæ referantur potius ad unum objectum & rem representatam, quam ad aliam, sed hæc non est cur non sit aliqua submissio, & adoratio interna, ergo.

Dices secundò, docere Concilia imagines non adorari in spiritu, ergo non debet interna adoratio ad eas dirigi. Respondeo, per adorationem in spiritu intelligere Concilia adorationem illam, quæ volumus aliquid alteri significare, quæ solum intervient in naturâ spirituali, & intellectuali, imaginem verò adoramus tantum cultu quasi materiali & inanimato, quicquid enim significare volumus, non intendimus significare imaginem, sed exemplari, ratione cujus adoramus imaginem, sicque respectu illius tantum est actio illa adoratio in spiritu. Secundò dici posset, ideo respectu exemplaris tantum, non imaginis, vocari à Patribus adorationem in spiritu, quia respectu illius tantum solvitur id quod est justitiâ debetur, quod in imagine deficit, cum non sit natura spiritualis, intellectualis, & capax actus justitiæ.

Dices tertio cum Vasquez cap. 14. affirmare Patres cultum illum non imaginem, sed exemplari esse exhibendum; & ut alios omittam, quos fuse affert Vasquez, luculenta præ cæteris sunt verba Sancti Augustini lib. 3. de Doctrinâ Christianâ cap. 9. ubi ait: *Qui verò veneratur utile signum divinitus institutum, cujus vim significationemque intelligit, non hoc veneratur quod videt, & tangit, sed illud potius, quo talia cuncta referenda sunt.*

Respondetur, certum esse hos Patres non ita intelligendos, ut velint imaginem non adorari, cum contrarium definiatur in Conciliis, unde nec hoc affirmat S. Augustinus verbis proxime citatis, sed solum dicit potius, seu magis principaliter adorari exemplar, cujus intuitu hæc omnia fiunt. Solum ergo volunt Patres non adorari imagines adoratione absolutâ, seu propter se, sed tantum respectivâ, & propter exemplar, hæc verò adoratio tantum distat ab absolutâ, quæ exhibetur exemplari, ut comparatione illius vix censetur adoratio: sic qui alterum amat amore concupiscentiæ, esto verè illum amet, dicitur tamen se amare non amicum.

G g 2

Dices

IX.

Aliqua interna adoratio terminatur ad imaginem.

X.

Ad hoc ut imago dicatur adorari non sufficit quòd coram ea fiat genuflexio.

XI.

Quid velint Concilia, dum dicunt imagines non adorari in spiritu.

XII.

Obi. affirmare Patres cultum illum non imaginem, sed exemplari esse exhibendum.

XIII.

Resp. non ita intelligendos esse Patres, ut negent cultum esse exhibendum imaginem.

V. *Non persona tantum in honore posita, sed res etiam ad personam illam spectantes cum honore sunt tractanda.*

VI. *Quæres quomodo adorari possint imagines?*

VII. *Imagines propter se nullum exhiberi cultum potest.*

VIII. *Submissio interna est duplex.*

XIV.
Potest quis
se aliquam
ratione sub-
mittere pru-
denter inter-
dum rei
inanimata.

Dices quartò: Est quo præcipuum fundamen-
tum contrariæ sententiæ, imago cum sit inani-
mata, & rationis incapax, est etiam incapax ado-
rationis seu submissionis, quis enim lapidi se
prudenter submittat. Nego antecedens: Potest
enim homo aliquo modo se prudenter submitte-
re rei inanimata, non quidem propter se, ut
aiunt, sed propter aliud. Urgebis: Ergo po-
test quis servum se profiteri imaginis. Nego con-
sequentiam: Tantum enim vult se illi submitte-
re quoad actus aliquos externos, quos tamen
imagini intuitu exemplaris exhibendo, solum di-
cere volumus exemplar ipsum esse dignum quod
tractetur honorificè, & nobis præferatur. Quod
confirmatur, quando enim adoramus Christum,
adoratio illa non ad solam Christi divinitatem
terminatur, sed etiam ad carnem, & illi etiam nos
submittimus, licet in se sit res quædam irrationalis.

XV.
Imago, quæ
vult se rei
inanimata,
est tamen
capax alicu-
jus cultus
interni.

Dico itaque, posse imagines vero aliquo cul-
tu adorari, etiam interno, respectivè tamen &
in ordine ad exemplar. Nec refert imaginem,
cum natura rationalis non sit, non esse capacem
injuriam, sic enim etiam dicimus non esse capa-
cem adorationis in spiritu, ut vidimus, seu ut
adoratio est actus justitiæ, quæ alicui id solvimus
quod ei ex justitiâ debetur, hoc enim modo sol-
lum exhibemus cultum exemplari. Secundariò
tamen, si non injuria, saltem contumelia aliqua
infertur etiam imagini.

XVI.
Hic cultus
imagini ex-
hibitus nec
est perfecta
latria, nec
dulia, sed
imperfecta
juxta diver-
sitate ex-
plarum.

Quæres: Quis sit hic cultus, quem exhiberi
dicimus imagini? Nec enim videtur Latria, cum
hæc soli Deo debeatur, nec Dulia, hæc enim
soli datur Dominis. Respondetur, nec perfe-
ctam esse Latriam, nec Duliam, sed imperfe-
ctam & secundariam juxta diversitatem exempla-
ris. Quare vocari potest Latria materialis, si sit
imaginis Christi aut Dei: quo sensu ait Sanctus
Thomas Crucem adorari Latriâ. Unico ergo
actu adoratur imago & exemplar, sed inæqualiter,
hoc magis, illud minus, sicut actus amoris, quo
quis alterum diligit propter Deum, esto & ho-
minem diligit & Deum, inæqualiter tamen, ma-
gis Deum, minus hominem. Sic etiam dicunt
Philosophi eodem actu visionis videri duos colo-
res, vel in activitate inæquales, vel quorum al-
ter est remotior, ibi ergo est manifestum, eun-
dem actum posse inæqualiter ferri in duo objecta:
quod etiam constare videtur casu quo quis e-
odem actu, qui simul fides esset & scientia res-
pectu duorum objectorum, alterum per actum il-
lum sciret, alterum crederet.

Quod si quis contendat voluntatem illam, quæ
quis intuitu prototypi vult adorare imaginem,
non esse adorationem internam, quia non est vo-
luntas submittendi se tanquam servum imagini,
vel quod non id faciat ex affectu solvendi id quod
imagini debetur ex justitiâ, quæstionem fecerit
de nomine, gratis enim dici videtur nullius sub-
missionis notam esse adorationem, nisi illius,
quæ sit animo submittendi se tanquam servum,
aut ex affectu solvendi debitum justitiæ, quæ vo-
catur adoratio in spiritu, aperire enim caput rei
alicui, dare meliorem locum, genu ante illam
flectere, sine dubio est aliqua submittio.

Licet verò possit imago adorari simul cum
exemplari, non tamen potest simul cum eodem
orari: Ratio est, quia adoratio terminari po-
test ad rem inanimatam, oratio verò nequaquam,
sed ad solum principium intellectuale, quod po-
test preces percipere. Dices: Oramus totum
Christum, caro autem Christi non est quid intel-
lectuale. Respondeo, disparitatem esse, licet
enim caro Christi non sit quid intellectuale, con-
stituit tamen unum compositum eum animâ,
quod compositum percipit preces tanquam prin-
cipium totale quod, licet anima sola sit prin-
cipium quo. Imago verò nec est principium for-
male exaudiendi, nec unum totale principium
cum exemplari constituit.

Quod de Imaginibus diximus, eodem modo
de aliis rebus sacris, calicibus scilicet, reliquiis,
& sanctissimo nomine JESU dici potest, quæ
omnia non propter se, sed propter personas, ad
quas referuntur adorari possunt, semper tamen
adoratio simul exemplari, vel re significatâ, ita ut
adoratio prout ad illa terminatur sit relativa tan-
tùm, absoluta verò prout ad exemplar, & rem
significatam.

Sancti autem ipsi cultu Duliam, non respectivo
tantùm, sed absoluto coluntur, ob dotes super-
naturales, quas in se habent. Unde quamvis
Cruce adoretur latriâ materiali, & respectivâ, Bea-
tissima Virgo tamen, etsi sola hyperduliam adore-
tur, perfectius tamen colitur, quàm Crux, quia
internus servitutis affectus ad eam absolutè, &
ultimatè ob dignitatem Matris Dei, seu consan-
guinitatis cum Christo, & affinitatis cum totâ
Trinitate dirigitur: sicut prorex habet sibi col-
latam à Rege quandam dignitatem, ratione cu-
jus, cum natura rationalis sit, adorari & coli
potest.

XVII.
Aliguis
tam hanc
controv-
ersiam de cul-
tu imaginis
reducunt ad
quæstionem
de nomine.

XVIII.
Quæritur
adorari so-
lo possit si-
mul cum ex-
plari. Nota
non simul
cum ex-
plari.

XIX.
Idem de
Christo ut
nomen JESU,
reliquis, &
aliis hujus-
modi est di-
cendum.

XX.
Sancti cultu
duliam abso-
luto colunt.

Tractatus de Divini Verbi Incarnatione Finis.

DISPUTA.